

Ярослава Заворотна

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОГРАМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті зосереджується увага на проблемі підготовки майбутнього вчителя за допомогою інноваційних педагогічних технологій. Так як, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання. Адже, завдання технології взагалі полягає у визначенні найбільш ефективних шляхів та засобів досягнення будь-яких цілей діяльності.

Ключові слова: технологія, інноваційні педагогічні технології, підготовка, підготовка майбутнього вчителя, конкурентоспроможність.

Проблема підготовки майбутнього вчителя за допомогою інноваційних педагогічних технологій на сьогоднішній день є відкритою та актуальною. Одним із стратегічних завдань вищої освіти, згідно з Програмою розвитку освіти в Україні на ХХІ століття, є досягнення якісно нового рівня мобільності та професійно-практичної підготовки фахівців. Адже оптимальним засобом соціальної та економічної адаптації людини до життєдіяльності в умовах ринкової економіки є її професійна підготовка як конкурентоспроможного працівника. Специфіка контингенту молоді у сучасних умовах, якій доводиться починати трудове життя, висуває особливі вимоги і до процесу її навчання. Ця обставина зумовлює постановку питання щодо впровадження у процес навчання інноваційних педагогічних технологій.

Головними напрямками у розвитку та використанні інноваційних технологій набуття знань є: розробка інтенсивних методів навчання, учбових курсів і програм; системи модульного навчання; науково-методичне забезпечення учбового процесу; комплексні діагностичні методики, тести по професійній орієнтації, методики соціально-психологічної оцінки.

Л. А. Дудко стверджує: «Сучасні технології підготовки конкурентоспроможного спеціаліста вимагають моделювання особи студента як майбутнього професіонала. Це допоможе не лише визначити інваріантні, ідеалізовані параметри особи та професійної діяльності спеціаліста, а й простежити процес його особистісного формування. Основним критерієм моделювання діяльності конкурентоспроможного

спеціаліста є професійна готовність до своєї діяльності, яка виступає інтегративним показником особи і об'єднує в собі мотиваційно-ціннісне ставлення до професії і володіння елементами діяльності на раціональному рівні. Традиційні методи навчання неефективні, необхідно змінити акценти у навчальному процесі і будувати його з врахуванням індивідуальних запитів і можливостей тих, хто набуває знань. Із об'єкта навчання вони повинні стати суб'єктами діяльності» [1, с. 2].

Поліаспектність проблеми підготовки майбутнього вчителя знайшла своє відображення у дослідженнях учених різних галузей педагогічної науки. Широке коло питань і проблем загальнопедагогічної підготовки вчителів висвітлено у працях А. М. Алексюка, Ю. К. Бабанського, І. М. Богданової, І. А. Зязюна, Л. О. Савенкової та ін. Привертає увагу також досвід вивчення проблеми підготовки вчителів у працях зарубіжних учених, зокрема К. Картера, А. Коллінза, Г. Сайкса, Р. Шульмана та ін.

Мета статті – розкрити поняття «технологія», «інноваційна педагогічна технологія», визначити роль та переваги інноваційних педагогічних технологій у програмі підготовки майбутнього вчителя.

Термін «технологія» (від гр. *techne* – мистецтво, майстерність; *logos* – наука), з точки зору педагогіки, – це конкретний спосіб здійснення навчання на основі застосування певного засобу, тобто як і за допомогою чого. Технологія чітко визначає мету, окреслює набір засобів чи характеризує основний засіб здійснення навчання та визначає послідовні етапи. Технологія має бути легко відтворювана, алгоритмізована, проста у застосуванні. У сучасній педагогічній теорії визначають педагогічні, освітні, навчальні, виховні технології [2, с. 113]. Технологію як форму навчального процесу у своїх працях розглядали О. Б. Бойцун, М. В. Кларин, Г. К. Селевко, О. О. Харченко, В. Ф. Шаталов, В. Е. Штейнберг, В. В. Юдин.

Останнім часом увійшов у вжиток термін «інноваційна педагогічна технологія». Одні дослідники тлумачать його як цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження у практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів, інші – як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення. Під інноваційними підходами розуміють не просто створення нових засобів навчання та виховання, а й сутнісні зміни, які виявляються у новому способі діяльності, стилі мислення.

Основними принципами відбору інноваційних технологій є: перспективність, демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, цілісність, керованість, економічність, актуальність. Оцінювати інновації доцільно за трьома основними критеріями: актуальність, корисність, реалістичність.

Актуальність новацій пов'язана з можливістю і необхідністю

розв'язати певну проблему саме зараз. Проблема означає невідповідність між реальним станом справ і бажаним, між об'єктивно існуючими проблемами і можливостями їх вирішити, між бажаними результатами і вибором способів їх досягнення. Проблема стає актуальною, коли постає необхідність розв'язати протиріччя для досягнення певної мети діяльності і конкретних результатів.

Г. І. Коберник говорить: «Формування у студентів готовності до інноваційної діяльності передбачає, перш за все, глибоке вивчення теоретичних питань удосконалення навчально-виховного процесу, позитивних сторін педагогічних теорій, ідей та технологій, які вже досліджувалися і упродовжувалися у педагогічну практику. Тільки на основі ґрунтовної роботи щодо вивчення фундаментальних педагогічних теорій і технологій, осмислення механізму їх упродовження є можливість підвищити рівень підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності у сфері навчання й виховання [3].

Розглянемо інноваційні педагогічні технології навчання, що використовуються у програмі підготовки майбутнього вчителя і є актуальними у даний час (див. табл. 1).

Таблиця 1

Інноваційні педагогічні технології навчання

Назва	Розробники	Мета технології
Педагогічна технологія критичного мислення	М. Вайнштайн, В. Т. Машіка, А. Г. Селевко, О. Тягло, Т. Є. Щепакіна	сформувати власну точку зору в студента, навчити впевнено вести дискусії та приймати виважені рішення, самостійно здобувати знання, вчитись відкрито спілкуватись, логічно мислити та аргументувати
Технологія навчання як дослідження	А. Байер, Д. Джойс	прищепити студентам навички дослідницької роботи, сформувати активну, творчу особистість
Інтегральна педагогічна технологія	Л. Ю. Головеєва, О. В. Курвіна, А. М. Пирський, О. М. Тюленева, Є. Б. Шоштаєва, А. Д. Яковлева	створити оптимальні умови для розвитку та самореалізації студента шляхом формування цілісних знань про об'єкт, що вивчається, і який є основою творення «образу світу»
Технологія розвивального навчання	В. В. Давидов, О. К. Дусавицький, А. Колеченко, В. Г. Кремень, В. В. Репкін, А. В. Фурман	сформувати в студента здібності до самовдосконалення, активного, самостійного творчого мислення, самостійного навчання

Технології формування творчої особистості	В. Г. Антонюк, В. І. Волощук, Л. В. Кекух, Т. Н. Ковтушенко, Г. І. Сорока, Н. В. Ющук	прищепити студентам навички, завдяки яким вони самостійно керуватимуть своєю пізнавальною активністю, будуть самостійно мислити, приймати неординарні рішення, свідомо вибирати свою життєву позицію, генерувати оригінальні ідеї
Технологія особистісно-орієнтованого навчання	С. І. Подмазін, О. Я. Савченко, І. Якіманська	надати студенту можливість проявляти самостійність мислення, незалежність, здатність до власного вибору
Проектна технологія	О. М. Белинська, Н. В. Белоусова, О. І. Воїнова, Л. В. Голікова, І. Л. Драгович, Дж. Дьюї, Т. Є Землінська, С. С. Кулмагамбетова	стимулювати інтерес студентів до нових знань, до розвитку себе за допомогою вирішення особистих проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності
Технологія диференційованого навчання	Н. Бібік, П. М. Гусак, С. П. Логачевська, О. Я. Савченко, Н. Софій, І. Е. Унт, А. В. Фурман	сформувати в студентів уміння вчитися, потребу в самоосвіті, виникнення бажання генерувати ідеї, шукати альтернативні розв'язки стандартних та проблемних ситуацій
Технологія гуманістичного навчання	О. Ф. Норкіна, Т. О. Пушкарьова	виховати свідомих громадян, патріотів, освічених, творчих особистостей, становлення їхнього фізичного й морального здоров'я, забезпечення пріоритетного розвитку людини на засадах гуманізації, гуманітаризації та демократизації освітніх процесів
Технологія модульно-розвиваючого навчання	Л. В. Кекух, О. В. Огневюк, Л. М. Федорик, А. В. Фурман	сформувати самоосвітню компетентність студентів
Технологія групового навчання	В. Дяченко, О. Рівиним	сформувати внутрішню мотивацію студентів до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяти формуванню комунікативних якостей студентів, активізувати розумову діяльність
Технології індивідуалізації процесу навчання	А. Границька, І. Унт, В. Шадріков	забезпечити максимальну продуктивність роботи студентів в існуючій системі організації навчання

Технологія інтерактивного навчання	П. Ерднієв, О. Пометун	організувати пізнавальну активність, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність
Технологія продуктивного навчання	А. Границька, І. Бьом, Й. Шнейдер	надати можливість студентам накопичувати знання під час процесу створення ними власних освітніх продуктів-гіпотез, досліджень, творів, правил, живописних картин, комп'ютерних програм тощо

На основі вищезгаданого можна визначити такі переваги впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес підготовки майбутніх вчителів:

1. Інноваційні педагогічні технології дають можливість забезпечувати конкурентоспроможність спеціалістів, підготовлених у процесі їх професійного навчання, сприяти підвищенню їх професійної мобільності.

2. Розкуте, вільне спілкування в учбовому процесі дає можливість зняти дискомфорт, синдром безпорадності у суб'єктів цього процесу, надати їм психологічної підтримки. Це досягається використанням ігрових технологій, що сприяють їх активній позиції, модульного навчання, яке допомагає їм відчувати своє просування у навчанні і скоротити його терміни. Особистісно-орієнтований підхід має бути присутній в основі впровадження в практику професійного навчання інноваційних педагогічних технологій.

3. Побудову освітнього процесу необхідно проводити з урахуванням індивідуальних запитів і можливостей суб'єктів навчання. Навчання повинно являти собою гнучку систему, що відповідає на попит ринку праці і враховує соціальні і психологічні характеристики студентів. З метою задоволення мінливих потреб галузей економіки необхідно мати ефективні механізми взаємодії з ринком праці. Тобто важливо налагодити постійну систему моніторингу роботи випускників за місцем працевлаштування, проводити регулярні консультації з роботодавцями і випускниками і за цим результатом здійснювати корекцію навчальних програм.

4. Впровадження нових освітніх підходів є ще однією можливістю набуття знань та інформації. За висновком Світового Банку, найкращий результат досягається за допомогою застосування таких методів, як взаємне навчання, самоорганізація, емпіричне навчання, навчання в умовах, наближених до реальних, навчання з використанням ресурсів та проблемно-орієнтоване навчання, рефлексія, критичний самоаналіз, а також поєднання цих методів у будь-яких варіантах [4, с. 26].

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання. Адже, завдання технології взагалі полягає у визначенні найбільш ефективних шляхів та засобів досягнення будь-яких цілей діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дудко Л. А. Роль інноваційних педагогічних технологій у становленні конкурентоспроможних спеціалістів / Л. А. Дудко // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр культури. – 2004. – № 39. – С. 1–4.
2. Гайдур М. І. Підготовка майбутніх вчителів до організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах інформаційного середовища : дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 / Гайдур Михайло Іванович. – Я., 2010. – 278 с.
3. Коберник О. М. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Коберник, Г. І. Коберник. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua>.
4. Піддубник В. Інформаційно-технологічний ресурс освіти в Україні / В. Піддубник // Українське суспільство – 2003. Соціологічний моніторинг. – К., 2003. – № 7. – С. 24–34.